

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako
je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1-50 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3-50 K, za Ameriko 4-50 K.
List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila
sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Ob imendnevu Njenega Veličanstva cesarice in kraljice CITE.

Za prvi god.

To je radosti dan krasán,
od narodov vseh praznován,
kar Avstrija jih hrani!

J. Pintar.

Zavele so pomladanske sapice črez
širno ravan, prinašajoč življenje spavajoči
naravi. Pa so priklile iz premrzlih tal
prve nežne cvetke, zapele so v brstečem
gozdu prve ptičice svojo krasno pomladno
himno in mladina je zapiskala na vrbove
piščali pomladansko budnico.

Nadela si je lepa Dolenjska novo,
zeleno ogrinjalo, posuto s cvetjem, kakor
z dragocenimi biseri, da vsa lepa, vsa
nova dostojno proslavi god naše velike
državne matere, presvitile cesarice Cite. —
Natrgaj mladina po cvetočih livadah po-
mladnih cvetov, da jih povežeš s pisanimi
trakovi v vence in šopke, ki jih pokloniš
premili cesarici za — prvi god.

Ti mladina si ves naš up, vsa naša
nada, naše veselje, naša sreča, naše vse.
Ti se nam zdiš najvrednejša, da v našem
imenu — kot odposlanka naše Dolenjske —
poneseš naša srčna voščila veliki naši državni
materi k prvemu godu.

Nič se ne boj, mladina! Pogumno stopi
pred blesteči cesarski prestol! Tam ob strani
presvitlega cesarja sedi Ona, h kateri si
poslana. Poglej mladina, kako je lepa,
kako veličastna v svoji priprostosti, kako
se ji podaja ljubeč nasmeh na licu, kako
te objema Njen materinsko skrbni pogled!
Ali ne bereš v Njenem ljubkem nasmehu
in materinskem pogledu klica: „Pridi, pridi,
ljubka slovenska mladina semkaj na moje
materinsko srce! Saj si mi tako ljuba in
draga, ti dobra mladina slovenska!“

Zato pa le pogum mladina, obdaj
prestol presvitlega cesarja in presvitile
cesarice ter izvrši naša srčna naročila! —

Premila cesarica! Naša velika in dobra državna mati!

Stotisoč najudanejših pozdravov naših
mater in očetov, bratov in sestic, bivaajočih
doli ob zeleni Krki in Kolpi, polagamo
danes pred Tvoj prestol! Naj Te blago-
slavlja dobra roka Vsemogočnega celo
življenje, ki naj Ti bo dolgo, dolgo! Naj
Ti sije solnce neskaljene sreče in pota
Tvoja naj bodo posuta s cvetjem in ze-
lenjem! Naj ne zatemni nikdar Tvoj obraz
žalosti in Tvoje materinsko oko naj ne
potoči solze bridkosti! —

Prvi god praznuješ naša velika mati
na zlatem vladarskem prestolu. — Kako
smo hrepeneli po Tebi! Saj smo bili tako
dolgo brez matere, h kateri bi se zatekali
po tolažbo in pomoč, kateri bi potožili
svoje gorje! — Zastrta je bila naša do-
movina s temnimi oblaki, ko si ob strani
našega premilega vladarja zavladala svojim
zvestim narodom. In danes, ko obhajaš
svoj prvi god, kot mati milijonom udanih
otrok, se dnevi naši domovini še niso zjasnili.
Topovi grmé, da se trese zemlja, jok in stok
še odmeva po naši domovini in naši junaki
še prelivajo kri za Tvoje in naše naj-
dragocenejše svetinje. —

Pa Tvoja materinska skrb za nas,
nas je navdala z upom in pogumom.

„Kako je s prehrano mojih ljubih
narodov?“ to je bilo Tvoje prvo vpra-
sanje. Da, cela mati, ona velika in skrbna
mati, ki ji je blagor njenih otrok prva in
zadnja skrb, ki ji je sreča njeni skrbi iz-
ročenih — vse.

Kdo bi Te ne ljubil, kdo bi Ti z otroško
ljubeznijo ne zaklical: „Slava Ti — pre-
dobra, preskrbna mati!“ — Videla si,
velika cesarica, padati naše očete in brate
za sveto in pravično stvar; slišala si obupne
klice sirot in vdov; gledala si žalost in
bridkost naših mater. Vse to te je globoko
v srce presunilo in zašepetale so Tvoje
zlate ustnice, kakor méd sladko in kakor
nebeška pesem milo donečo besedo „Mir“.

Srce ni miru Ti dalo. — Zahrepenela
si z nami vred po miru, po onem miru,
ki naj bi prinesel Tvojim otrokom srečo in
blagostanje, ki naj bi povrnil sirotam skrbne
očete, plakajočim ženam može, tožečim
materam sinove in našim poljem ratarje.

Pa si pohitela presvitla cesarica s
presvitlim cesarjem tja, kjer prav gotovo
najde vsak zemljan svojemu srcu tolažila
in krepčila, kjer teko milosti in dobrote
v potokih. Pohitela si v cerkev h Kralju
vseh kraljev, da ga poprosiš, naj nam po-
vrne mir. O, kako velika si bila v tem
trenutku, ko si kleče pred Najsvetejšim
razodevala Bogu vse križe in težave, ki
tarejo Tvoje ljudstvo, ko si Mu solznih
oči opisovala gorje, ki je napolnilo našo
domovino! Kako neizrečeno mila si bila,
ko si se še posebej zatekla h naši nebeški
Materi Mariji ter jo prosila: „Čuj me,
o Mati samega Boga! Prosila sem Tvojega
ljubega Sina, da povrne naši domovini mir,
da zopet podeli mojim narodom srečo in
blagostanje. Ti, ki si trpela bolečine, kakor
nobena zemeljska mati, poznaš najbolje
mojo srčno bol. Pomagaj mi izprositi časten
mir! Tvoja prošnja še ni bila nikoli zamanj.
O, povzdigni tudi sedaj svoje oči k lju-
bem Bogu in mu reci: Množica se mi
smili, pomagaj ji moj Sin, podeli ji zopet
mir! In to Ti obljubljam o sveta Mati:
Ko bodo zapele trombe miru, ko bodo
zvonovi po naših cerkvah oznanjali svetu,
da si nas uslišala in si nam pri svojem,
vsemogočnem in neskončno usmiljenem Sinu
izprosila časten mir, dvignila se bode v
srcu naše domovine krasna, mirovna cerkev,
ki bo posvečena Tebi — Kraljici miru!“
Tako si prosila o dobra naša mati o le-
tošnjih velikonočnih praznikih za nas in
za svojo in našo domovino. Bog nebeški
Ti poplačaj in Te usliši! — In ko sta
videla s presvitlim cesarjem naše junake,
kako hlabro se borijo za domovino in
dedni prestol slavnih Habsburžanov, kako
stoje, kakor orjaški, stoletni hrasti na bra-
niku in branijo, kakor levi svojo očetnjo,
proslavila sta jih z imenom svojega naj-
dražjega sina. Ti, velika cesarica, si dala
Avstriji prestolonaslednika in naš polk
„Cesarjevič“ Ti klice za to: Slava, vrla
mati! —

Po naših dolenjskih livadah pa smo
natrgali za Te, o visoka Gospa, te šopke
cvetlic, ki Ti jih tu poklanjamo za god.
Glej, premila cesarica, ta šopek rudečih
rož prinašamo Ti od naših junakov iz
bojne črte, ki kakor orli čuvajo svoj dom

proti nebrojnemu sovražniku in kličejo
navdušeni: „Kri in življenje za našega
cesarja Karola in premilo cesarico Cito!“ —
Ta šopek ponižnih, modrih vijolic Ti po-
šiljajo naše matere, ki junaško prenašajo
grozote vojske in v veliki materinski lju-
bezni vrlo vzgajajo svoje hlabre sinove
po vzvišenem geslu: „Vse za vero, dom,
cesarja!“ In ta venec snežno-belih cvetlic
pa Ti poklanjamo mi — slovenska mla-
dina. Ljubezen in udanost do Tebe jih je
trgala in povila v venec. Med te snežno-
bele cvetove pa smo povili tudi tisoče
udanih, ljubečih src, ki Ti jih poklanjamo
na ta slovesni dan. Sprejmi jih velika
naša Mati, saj so prežeta ljubezni in otroške
udanosti do Tebe in do presvitlega cesarja.
Tudi po naših žilah teče junaška kri naših
slavnih očetov, tudi iz naših src kipi geslo
naših zlatih mater: „Vse za vero, dom,
cesarja!“

Velika naša državna mati, mi Te
ljubimo brezmejno, zato pa danes še po-
sebno vroče prosimo:

**Kar se more v srečo šteti,
večni Bog naj podeli:
Karlu prvemu in Citi,
celi hiši Habsburški!**

Naš up.

Popeva li šumljaje vir,
začaran zvonček li pozvanja?
Se mamica nad dete sklanja,
da v sladki ga zaziblje mir?
Se vrnil slavček je v grmič
od tam, kjer večno solnce sije?
Popeva skrit li rajski ptič
čarobne, bajne melodije?
Nemiren išče zemski rod,
utrujen siromak posluša,
oko vprašuje mu: „odkod?“
Srce mu trepeti in duša.
Kot z juga doletele ptice,
znaneče nam pomladni čas,
o mirnih, lepših dneh novice
skrivnostno zletajo do nas.
Ah, kdaj že nismo čuli speva,
mirečega srce, glavó!
Ob mraku težkega smo dneva
pred grozom tresli se nočjó.
A zdaj pozabljena radóš
in nada pokopana vstaja,
ko davno že izgnani gost
med zemske národe prihaja.
Zapisal Tvoj cesarski drug
nad prístol zlate je besede:
„Dovolj krvi, preveč je tug!
Naj mir človeštvo reši bede!“
Drhti pač tudi Tvoja bol
od željnega pričakovanja,
čez góro gledaš in čez dol
in slušaš, kje se mir oznanja.
O vem, da moreš, bi izvila
orožje, ki vihti ga smrt,
s prosečo sólzo omečila
svetá bi trdi srd in ért.
Zato, čeprav bridkosti kupa
še vedno radóš nam greni,
pozdravlja narod Te, ki upa,
da sreča boš njegova Ti!

Franjo Neubauer.

Cesarica in kraljica Cita.

Iz življenja sv. Cite.

V Avstriji je ime Cita precej redko,
pač zato, ker je pri nas življenje sv. Cite
manj znano. Tembolj pa častijo to svetnico
v Italiji in Španiji.

Sv. Cita se je rodila leta 1218 ob
vznožju Monte Sagreti, kot hčerka malega
posestnika Giovanni Lombardo in njegove
žene Bonissime. Že v nežni mladosti se
je odlikovala po bogoljubnem življenju,
molitvi in delu. Ko je bila Cita stara
12 let, je na lastno željo stopila v službo
v osem milj oddaljenem mestu Lucca v
hišo Pagano Fattinellija, ki je bil eden
najuglednejših meščanov. Bila je pravi
vzor krščanske služkinje. Ogibala se je
plesov in vseh zabav, živela je le za Boga
in delo. Vsled svoje pobožnosti in vestnosti
v službi je bila pogosto zasmehovana. Že
v mladih letih je obljubila večno devištvo.
Njen gospodar Fattinelli ji je poveril nad-
zorstvo nad svojo hišo in mlajšimi otroci.
Njena trajna pobožnost in usmiljenost je
izpremenila njene sovražnike v prijatelje,
zaradi njene dobrotlosti, posebno med
hudo lakoto v mestu Lucca, so jo meščani
že za njenega življenja častili. Služila je
48 let pri enem gospodarju.

Iz njenega svetega življenja se čita:
Ko je šla nekega poletnega večera sv. Cita
k studencu po vodo, jo sreča vbogi starček
ter jo poprosi za milodar. Težko jej je
bilo pri srcu, ko ni imela nič, s čemur bi
obdarila potrebnega siromaka. Zdihne k
Bogu in ponudi starčku vrč z vodo, rekoč:
„Nimam družega! Ljubi Bog naj blagoslovi
to skromno moje darilec k tvoji in moji
časni in večni sreči!“ Starček je pil in v
tistem trenutku se je spremenila voda v
najboljše vino. Prerojen in pokrepčan na
vseh že onemoglih udih se je zahvaljeval
siromak svetnici za veliko dobroto.

Skromno kot je živela, je tudi umrla.
Nekega dne se je vsled mrzlice vlegla v
posteljo in je blaženo v Gospodu zaspala
27. aprila l. 1278. 27. april je tedaj tudi
godovni dan naše cesarice.

Franjo Neubauer:

Slovenska ljubezen.

Kako Slovenec vneto ljubi,
slovensko ve samo srce,
kako zajoka ob izgubi,
slovenske le vedó solzé.

Kako Slovenec je mehak
domače pričajo doline
in hrib-orjak in griček vsak,
ki nanj želi si iz tujine.

Kako junak je neplašan,
sumijo dañje divje reke,
in gozdom tam vihar strašan
bučaje pravil bo na veke.

Pozna ljubezen našo križ,
blesteč v svetlobi se sijajni,
in prestol, ki na njem sedi,
sijajni prestol neomajni.

Ah, mlada, svetla vladarica,
srce nam bol in jad skeli,
a ne utruji se desnica,
ki za prestolje meč viliti! —

Tamkaj za hostami, tam za gorami
črno oblače se zbira nad nami,
grozo budi.

Tam za planinami, tam za gozdovi
sikajo, tulijo divje topovi
dni in noči.

Tamkaj so bratje, sinovi, očetje!
Kakšno, ah, kakšno je to mladoletje,
kakšen je čas!

Kri se prelija, že mnogo jih sniva,
tuja, nedraga jih zemlja pokriva
daleč od nas! —

In vendar ljubezen nas tukaj in tamkaj
razvema,

Ljubezen za plug in za bridko orožje prijema,
in up jo podpira močan.

Naš narod veruje in zvezdam verjame
ugodnim,

odganja sovraže in silam kljubuje usodnim,
prestolu in domu udan.

In Tebe vsreč kakor žlahtno cvetico je vsadil,
z junaštvom, z zvestobo, z ljubeznijo prestol
ogradil,

ob dražestni Tvoji mladosti se sam je
pomladil,
pozabil solzé je in kri.

In, kakor prihodnosti sladke bi čul
melodije,

oko se mu sveti in duša mu upanje pije,
in sreč Ti stotisoč želi!

Več prosa!

Med rastline, ki so postale v sedanjem
času večjega pomena, spada tudi proso.

V prejšnjih časih, dokler niso bili
ljudje vajeni na riž, se je sejalo po
naših krajih sploh več prosa. Pozneje je
pa riž izpodrival proso, tako, da se je v

zadnjem času sejalo sploh manj prosa.
Danes je pa proso zopet na višku in
vredno, da ga bolj pridelujemo.

Proso se ne odlikuje samo s svojo
bogato rodovitnostjo in s svojim tečnim
zrnjem, ki je danes najboljši nadomestek
za riž, ampak tudi z raznimi drugimi
lastnostmi, ki se zelo prilegajo našim po-
trebam in ki hodijo danes bolj v poštev,
kakor le kedaj poprej.

Pri prosu je danes najbolj povdarjati,
da je ta rastlina malotrebna, da ne
zahteva ne gnojne zemlje in ne močnega
dela. Vedeti moramo, da se ne dajo
rastline, zlasti prstnine in okopa-
vine, ki se danes močno priporočajo,
poljubno razširjati, da smo pri teh
rastlinah odvisni od gnoja in dela in da
nam danes obojega manjka.

Pa tudi v drugih ozirih je proso
dobro došla rastlina, ker jo sejemo najbolj
pozno, tako, da jo je mogoče spraviti na
tisto njivo še kot drugi pridelek. Pri
nas se seje proso z najboljšim vspehom
po rudeči detelji ali pa po kaki drugi
zgodnji krmski rastlini, kakor na primer
zeleni rži.

Če je šla letos kje zimska strn po
zlu, tudi nimamo za take prostore dosti
boljših rastlin, kakor je proso, tako, da je
prav, če se vsaj en del takih prostorov
poseje s prosom.

Ob letošnji pozni in dosedaj za delo
skrajno neugodni spomladi nam pri prosu
tudi to ugaja, da pride njegova setev na-
zadnje na vrsto, namreč koncem maja
in junija, ko se že zvrste vsa druga spo-
mladna dela in se ni več bati nobene za-
mude zaradi nedostajanja delavnih moči.

Potrebno seme se bo dalo tudi še
dobiti, ker ga je sploh malo treba. Za
en oral zadostuje namreč 18 do 20 litrov
semena.
In če nazadnje še to vpoštevamo, da
daje proso slamo, ki je prvovrstna
in večkrat boljša, kakor slabo spravljeno
seno, moramo priti do zaključka, da daje
danes proso v resnici pridelek, ki je vreden
vsega vpoštovanja in ki zasluži, da ga po-
spešujemo in po možnosti povzdignemo.
Rohrmann.

Bučno seme za olje.

Vzlic težavam, ki so se pojavile letos
z izdelovanjem bučnega olja, je vendar
le treba, da zasledujemo še naprej ta cilj
in da skrbimo tudi letos za pridelovanje
bučnega semena, ki se ima porabiti za
olje. Upati je, da se razmere vendar le na
bolje obrnejo in da se bo dovolilo tudi našim
oljnim mlinom, da bodo smeli izdelavati
olje iz bučnega in solnčničnega semena.

Uporaba bučnega semena za
olje se mora pri nas na Dolenj-

skem tako udomačiti, kakor se
je na Štajerskem!

Lansko leto so se začeli v ta namen
delati tudi prvi poskusi z bučami, ki imajo
brezluščinasto seme, ki so ga prejeli nekateri
interesenti po prizadevanju in s pomočjo
g. vodje Doléna. Ker je došlo to seme
nekoliko prepozno, se niso ti poskusi po-
polnoma obnesli. Zato je treba, da jih na-
daljujemo tudi letos. Pri tem semenu je
namreč to veliko vredno, ker ga ni treba
luščiti, kateremu delu bi se morali pri nas
še-le privaditi.

Ti poskusi naj bi se napravili na več
krajih, da bi se lahko prepričali o vred-
nosti enih in drugih buč glede njih rodo-
vitosti v obče in še posebej glede rodovit-
nosti na semenu.

Potrebno seme oddaja kmetijska po-
družnica v Novem mestu, na katero se naj
interesentje obračajo. Zanesljivo dobro seme
oddaja pa tudi g. A. Globelnik v Bršljinu
pri Novem mestu. Naročniki naj se pa
tako prigraslajo, da bo mogoče seme
tudi še od drugod dobiti, če bi se pokazala
večja potreba. — Kmetijska podružnica
v Novem mestu.

Spomin na vojne zvonove.

IX.

Župnija Vavta vas. V župni cerkvi
sv. Jakoba apostola sta se oddala dva
zvona, veliki zvon je bil vlit leta 1871;
dva sta še ostala. — Podružnica Matere
Božje na Drganjem selu je poslala
tudi dva zvona nad sovražnika; eden je
pa še ostal za varuha doma. — Podruž-
nica sv. Tomaža apostola na Gorenji
Straži tudi ni hotela več odstopiti kakor
dva zvona; enega je še obdržala v čast
svetemu Tomažu.

Župnija Soteska. Župna cerkev sv.
Erazma kakor tudi grajska kapelica
Matere Božje niste imele nič potrjenih
fantov. Prvič je to pač mala župnija
s komaj 440 dušami, drugič so pa najbrže
bili njuni zvonovi že v turški vojski, ko
še nas na svetu ni bilo — so tedaj za
sedanjo vojsko že prestari. Ker pa je
okolica Soteska zelo prijazna in idilična,
bomo se še nekoliko v njej pomudili. Ne
daleč od župnijske cerkve v znožju stoji
stari grad Soteska (Ainöd). Grad je sezidal
v 17. stoletju Jurij Sigmund grof Galen-
berški, oskrbnik Kranjske. Valvazor pravi,
da je bil ta grad v njegovi dobi najlepši
na Kranjskem. Od leta 1743. pa je grad
imetje rodbine kneza Auersperga.

Dolino preteka Krka. Na desnem
bregu Krke se vidijo na pusti strmini
razvaline starega gradu „Stara Soteska“.
Le krokariji, sove in druge ropne ptice
oživljajo to divjo pustino kot spomin na

roparske viteze, ki so se preganjali v tem
gorovju. Močno zidovje, ki se še sedaj
lahko vidi, je dokaz, da je bil ta stari
grad trdno zidan in nepristopen krvoločnim
Turkom, ki so se kaj radi klatili v naših
krajih. V 13. stoletju so tukaj gospodarili
Soteški gospodje. Znana sta nam Rudolf
in Ulrik Soteški (1231). Grad so zvali
„zeleni grad“. Posebno strašne so bile ječe
v tem gradu, ki so vsekane v skalo in se
še danes vidijo sledovi. Mnogo vjetih krvo-
ložnikov, tudi Turkov, se je v teh luknjah
pokorilo za zločine, ki so jih povzročili
kristjanom po okolici. Celjski grof Herman
pa je l. 1458. tudi ta močni grad obvladal,
ga oplenil in razdjal. Ko je izumrla rodbina
Soteških gospodov, imeli so grad v lasti
člani iz rodbine Šajerjev. Ta rodbina si
je pa dala sezidati sedanji grad na pri-
jazni planjavi. Za to rodbino so bili po-
sestniki Soteškega gradu Galenberški grofje
in potem Auerspergi do današnjega dne.

(Priporočujemo se za točne nadaljne
dopise in podatke od drugih župnij, da
bode statistika popolna. Uredništvo.)

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Na tem bojišču
ni prišlo do nikakih večjih bojev, vršili so se
le manjši spopadi. Kakor se je uradno poročalo
18. t. m., je nek naš letalec 17. t. m. v zračnem
boju nad Beljakom sestrelil italijansko letalo
vrste Farman. Letalci so ujeti. — Med posre-
čenim poizvedovanjem je neko naše pomorsko
letalo napadlo več sovražnih letal. Ker je bilo
naše letalo poškodovano, se je moralo izpustiti
na morje. Dve italijanski letali, ki sta se hoteli
polastiti našega letala, so naše torpedovke za-
plenile, rešile naše letalce ter ujele štiri ranjene
laške letalce (tri častnike in enega podčast-
nika). — 20. t. m. so Italijani na primorski
bojni črti z znatnimi zračnimi bojnimi silami
poizvedovali o razmerah naših postojank in o
prostorih za njimi. Na več krajev za našo bojno
črto so sovražni letalci metali tudi bombe.
Severovzhodno Arsiera pri Laghi so po kratki
pripravi s topovi vdrli oddelki pešpolka št. 14
v sovražne postojanke ter ujeli enega častnika
in 30 mož. — Tudi 21. t. m. so letalci na
primorski bojni črti živahno letali. V „Drei
Zinnen“ so vdrli črnovojniški oddelki v laško
postojanko blizu „Drei Zinnen“ koče ter ujeli
1 častnika in 75 mož, dve strojnici pa zaplenili.

Rusko bojišče. — S tega bojišča se
zadnje dni ni drugega poročalo, kakor da se
je na več točkah poživel topniški ogenj in
ogonj z minami, kateri je pa imel po večini
demonstrativen pomen in kateri naj bi dal
gradiva za ruska bojna poročila.

Zahodno bojišče. — O velikanskih
bitkah na tem bojišču, katere smemo prište-
vati najhujšim cele svetovne vojske, pišejo
dunajski vojaški strokovnjaki 20. t. m.: Vse
drugače, kakor je pričakovalo francosko po-
veljstvo, se razvija bitka ob Aisne in v
Champagni. Približno 500.000 mož je nasto-
pilo na približno 100 km dolgi bojni črti,
torej 5000 mož na en kilometer, kar je silno
veliko. Zato je pa tudi izgubil sovražnik veliko
ljudi. Tistih 30 francoskih divizij, ki so na-
padale, je izgubilo nad 30 ljudij od sto; po-
polnoma razstreljene pa so nekatere divizije.

LISTEK.

Kaplanske zgodbe.

5. Jopica in osemdeset cigar.

(Konec.)

Drugi dan je sijalo tisto dolenjsko
solnce, ki je še v pozni jeseni prijazno,
čeprav ni gorko, podobno smehljajočemu
se obrazu stare ženice. Rudolf je sedel na
visokem vozu sena in švigal z bičem in po-
ganjal fukso in rubico. Sam sebi se je zdel
kot kralj, sedeč na mehkem, ogromnem,
premikajočem se prestolu z dolgim, me-
cesnovim žezlom v roki in nič mu ni bilo
hladno, ker je že čutil toploto črne, z
belimi pikicami poskropljene jopice, ki jo
je kaplan kupil v najdražji prodajalni v
Novem mestu, največjem trgovskem mestu
na vsem božjem Dolenjskem. Čutil je to-
ploto jopice in grela ga je, čeprav je visela
še v kaplanovi omari. Načrt je naredil,
kako pojde po trafikah, kako bo morda
še koga drugega poslal da spravi skupaj
osemdeset cigar, odkupnino za jopico in

zdelo se mu je nemogoče, da bi mu iz-
podletel načrt.

Z neba pa se mu je smehljalo solnce
s sočutjem. Solnce, ki kroži že tisočletja
nad dolino solz in je videlo že toliko raz-
očaranj, ono je vedelo, kako udari trda
resničnost s trdo pestjo po sijajni stavbi,
ki so jo sezidale sanje mladega srca in
jo razbile v kup črepij. In to se je zgo-
dilo tudi Rudolfu.

Ko je oddal seno in spravil konje v
velik hlev, da bi imeli v njem vsi dolenjski
četveronožci dovolj prostora, se je podal
na pot, od trafike do trafike.

„Prosim osemdeset portorik.“

„Nimamo nobene.“

„Pa drugih.“

„Nimamo nič.“

Prva kaplja krvi je kanila od Ru-
dolfovega srca.

Še sta dve trafiki v tem slavnem
mestu,“ si misli in gre dalje.

„Prosim osemdeset cigar, kakršnih
imate.“

Z očesom, ki poišče zadnji kotiček v
srcu, ga pogleda trafikantinja: „Nisi iz
naše občine; le pojdi v strahu božjem!“

Druga kaplja krvi je kanila od
Rudolfovega srca.

„Še je ena opalta“ in gre čez tisti
dolgi most, ki je čast in slava dolenjskega
prestonega mesta.

„Še nisi nemara dovolj star; ali ne
veš, kaj pravi postava,“ je bil neuljuden
odgovor na preuljudno vprašanje po osem-
desetih cigarah in tretja kaplja krvi je
kanila od Rudolfovega srca.

Pa kakor bi bilo prišlo razodetje iz
drugega sveta, tako se je zasvetilo v srcu
mladega junaka: spomnil se je, da ima
kaplan v mestu prijatelja profesorja in
vedel je za njegovo ime in vedel je tudi,
da je ta gospod dober prijatelj kaplanov
in da mu je že včasih od svojih ust odtrgal
kako cigaro — seveda še celo in neoslinjeno,
ker v mestu živijo pač olikani ljudje.

„Tam bo rešitev,“ si misli in takrat
je videl, da je prijateljstvo lepa reč in
hvalevredna ustanova na tem žalostnem
svetu. Vpraša policista za stanovanje pro-

fesorjevo; mož javnega reda ga dvomljivo
pogleda, vendar mu pokaže s svojim pra-
vičnim prstom proti visoki hiši.

V veži se Rudolf spomni kaplanovih
besed, da so profesorji učeni, toda strogi
možje na svetu in grenijo študentom vesele
ure mladega življenja in šel bi bil nemara,
da ni v tistem hipu videl lepe, črne jopice,
poskropljene z belimi pikicami. Zaviše si
moder predpasnik pod suknjič, zapne gumbe,
pogleda se še v okroglo, petkrajcarsko
zrcalce, „lep fant si,“ si misli in potrka in
srce mu je močno tolklo pod telovnikom.
Bič, ki ga pošten voznik nikdar nikoli
ne pusti v gostilni, postavi ob nogi in
čaka, kot vojak na straži. Mlada gospa
v belem predpasniku odpre vrata.

„Dober dan, gospa! Ali so gospod
doma?“

„Kaj bi pa rad?“

„Naš gospod kaplan, ki so vaš gospod
z njimi prijatelj, so vprašali, če imajo za
njih kaj cigar.“

Gospa pokliče gospoda in gospod po-
gleda vso reč, sprevidi ves položaj, si
pogleda angleške brčice, pod katerimi se

Kakor se ceni, je moral sovražnik izgubiti nad 150.000 mož. Celo krvavo igro igra torej general Nivelle z eno karto. Da bodo Nemci prostovoljno izpraznili tudi ozemlje ob Aisne se je že dolgo pričakovalo in napovedalo. To so sedaj izvedli. Da nemško vojno vodstvo mojstrsko nadvladuje položaj, je zopet v tej najsilnejši bitki dokazalo. Izpraznitev tega prostora med napadalno bitko pomenja za Francoze občuten strateški poraz. Pri Arrasu pripravljajo Angleži nov naskok. — Vojaški kritik „Morningpost“ piše: Ker ruska armada angleško-francoske ofenzive ni podpirala, se žalibog prebitje nemške bojne črte ni posrečilo.

Balkansko bojišče. — Bolgarsko uradno poročilo 21. t. m. javlja: Proti naši postojanki ob vznožju Belašice, zahodno Poropa je napredoval angleški poizvedovalni oddelek, ki so ga vodili 4 častniki. Naše prednje straže so ga sprejele z ognjem in obkolile. Sovražnik, kateri je bežal, nam je prepuštil ujetnike, med njimi enega častnika. En eskadron in dva voda pehote smo južno Seresa razkropili z ognjem topov. Na celi bojni črti so slabo streljali s topovi. 22. t. m. pa se poročilo: Pri Črveni steni in na višini 1050 v ovinku Črne se je v odmorih besno streljalo s topovi. Med Vardarjem in Dojranskim jezerom posebno južno Dojrana so sovražni topovi besno streljali. Ogenj s topovi na nižavi Seres do izliva Strume; tudi patrolje so živahno delovale. — „Züricher Post“ se peča z grožnjami francoskega časopisja proti nevtralnemu Grški. Pričakuje se, da bodo koncem aprila s silo poskusili strmoglaviti grško vladno in kraja in proglasili Venizela za diktatorja.

Razna bojišča. — Iz zadnjih poročil z bojišča na Sinajski bojni črti posnamemo, da so Turki v dveh bitkah pri Gazi krvavo porazili sovražnika ter ga primorali, da se je umaknil v svoje prvotne postojanke. Pri teh zmagah sodelovali so tudi vrlo dobro avstrijski topničarji, katere turška poročila še posebno pohvalno omenjajo.

Na morju. — Kor. ur. poročila 21. t. m. iz Amsterdama, da je bilo, kakor poročila Amsterdamska zavar. agentura, od 16. marca do 16. aprila potopljenih 298 ladij in sicer 117 angleških, 44 francoskih, 16 italijanskih, 5 belgijskih, 3 ruske, 1 kanadska, 9 ameriških, 1 brazilska, 2 portugalski, 67 norveških, 14 danskih, 4 švedske, 7 nizozemskih, 3 španske in 5 grških.

O miru. — Conf. 23. aprila. (Kor. ur.) „Journal de Geneve“ piše 21. t. m. z ozirom na glasove francoskega časopisja o zadnjih korakih avstrijske in nemške vlade glede na vprašanje miru, da so pričeli politični krogi v Londonu in Parizu prijazno presojati politiko Avstrije. Politika grofa Czernina, ki je stavil svoje predloge sporazumu, ne da bi ga bil napadal, je kolikor toliko pri državnikih v Londonu in Parizu uspela, ker verujejo, da mladi vladar odkritosrčno dela na mir.

Dopisi.

Iz Šmihela pri Novem mestu. Za domovino je žrtvoval svoje mlado življenje pošten delenjski mladenič Leopold Sitar, star še-le 19 let. Rajni je sin znanega mizarja Sitarja iz Šmihela. Služil je pri slavem in hrabrem 22. dalmatinskem polku. Bil je 14 mesecev zdrav in vedno na soški fronti, kjer je prebil mnogo junaških bojev.

je skrival nasmeh, ki pride na usta, če zve prijatelj o prijatelju, da je v kaki nagajivi zadregi in reče: „Za Janeza; je, petnajst jih bo morebiti.“ In prinesel jih je v lepi škafliji: „Pa pozdravi gospoda Janeza.“

Rudolf bi bil planil in objel gospoda, da se ni v tem trenutku domislil, da so profesorji učeni, pa strogi možje na tem božjem svetu. Veselje je seglo v njegovo srce in gotovo še sam ne ve, ali se je kaj zahvalil in ali je rekel „z Bogom“, ali ne. Pa to veselje se je kmalu spremenilo v strah: ko je stopil iz veže na sveži novomeški zrak, se je domislil, da manjka od petnajst do osemdeset še petinšestdeset. Varno je preštel cigare, „petnajst jih je,“ preštel jih je še enkrat, „res, petnajst jih je, še ena noče biti več,“ kaplan pa je odločno rekel osemdeset in se ni dal omečiti. Pa zavest, da je storil svojo dolžnost, ta zavest, najslajša na svetu, ga je grela in tolažila. Misli si je: „Čeprav brez jopice, fant od fare sem pa le, da sem se upal stopiti pred profesorja, ki je najstrožji stan na svetu; in storil sem svojo dolžnost.“

V jeseni 27. oktobra 1916 je dobil dopust. Kako vesel je bil, da je videl po dolgem času zopet svoje drage. Le po očetu je še hrepenel, a ni ga mogel videti, ker se nahaja tudi on pri vojaki in ni mogel dobiti takrat dopusta. Dne 15. novembra je odhajal nazaj s prav težkim srcem in se žalostno poslavljaj od svoje rodne hiše in vaščanov, kakor da bi že čutil, da ne bode nikdar več videl prijazne šmihelske zemlje. Dne 30. novembra je bil pa že zadet od granate v desno nogo. Pretrpel je grozne bolečine. Tri mesece je ležal nepremično na hrbtu — toda trpel je mirno in udano — prav po mučeniško. In dne 4. marca 1917 pa je zaspal za vedno v Ljubljani, ko je še poprej prejel lepo, pobožno svete zakramente. Pokopan je pri sv. Križu. Bodi mu lahka zemljica in večna luč naj mu sveti! —

Res, dragi Polde:

Končal si v cvetu življenja,
zakril Te že hladni je grob!
Prestal si tukaj dosti trpljenja,
bridke težave, vojske nadlog!
Odšel si zdaj gori nad zvezde,
Kjer bujno cvete večna pomlad.
Po svetu Ti iskal si sreče,
zdaj našel si jo, bratec moj drag.

Tvoja žalostna sestra Fani.

Iz Gradca. Velečenjeno uredništvo „Dol. Novic“! Že mnogokrat bi vam bil rad kaj poročal iz tega kraja, pa nikakor ni bilo prilike, da bi bil izpolnil to svojo željo. No, pa počasi vse pride, samo počakati se mora malo in pa potrpljenje imeti, saj pravijo nekateri, da s potrpljenjem se marsikaj doseže in to je tudi res. In to resnico moramo priznati posebno mi, kateri smo dali svoje oči za našo milo domovino. Imenujejo nas sedaj vojne slepe. No, pa kaj ti sedaj počenjajo in kje so zdaj, ko so slepi? Tako in enako bodete gotovo povpraševali vsaj nekateri čitatelji tega lista. Da ne bo treba preveč študirati in si glavo beliti, vam kar takoj povem, kje da smo in kaj da delamo.

Kar nas je namreč Slovencev iz Kranjske, Primorske in iz Spodnjega Štajerskega smo večinoma vsi tukaj v Gradcu, v zavodu za slepe. Tukaj se učimo vsakovrstne reči: eni se učijo delati raznovrstne košare, drugi se zopet učijo plesti vsakovrstne krtače. Zraven takega in enakega dela pa se še vsi učimo brati in pisati slepo pisanje za slepe. Učimo se pa tudi pisati črno pisavo s pisalnimi stroji. Ob prostem času se nam čitajo slovenski časniki, katerih imamo precej tukaj, kakor na pr. Slovenca, Dol. Novice, Slov. Gospodarja in včasih nas obišče tudi Domoljub. Zaradi verskega življenja smo tu dokaj na dobrem. Vsaki dan gremo lahko k sv. maši v domačo kapelo sv. Otilije. Ob nedeljah se

Zapregel je konje, počil z bičem in pognal; njegove misli pa niso bile tako solnčne, kot tja grede. —

„Samo petnajst jih je,“ je rekel žalostno, ko je prišel domov.

„Ali nisva rekla osemdeset,“ vpraša kaplan.

In Rudolf je povedal vso zgodbo od kraja pa do konca. Kaplan je med tem kadil eno izmed prijateljevih cigar in ko je Rudolf končal, je rekel: „Resnično, zaslužil si jo.“

* Pomerila sta jopico in Rudolfu je bila, kot bi mu bila zrastle na životu.

Tako živi kaplan Janez, ki je moj najbližji krvni in duhovni sorodnik, zadovoljen na zadovoljnem Dolenjskem in ker ga dobro poznam, vem, da ne bo hud, da sem povedal te njegove, pohlevne zgodbe in mu želim, da bi še veliko tihega veselja in zadovoljnosti vžil na Dolenjskem, najlepšem na vsem božjem svetu, v tisti tihi dolinici, najlepši na vsem božjem Dolenjskem.

J. P.

bere kaj iz Bogoljuba ali iz kake knjige lepo, nabožno berilo. Vsakih štirinajst dni gremo v cerkev č. gg. Usmiljenih bratov k slovenski službi božji. Tako poteka čas tudi nam dalje, kakor tistim, ki vidijo in ni nam prav nič dolg čas. Večkrat še kakšno prav po domače zapojemo. Tako, torej drugič zopet kaj novega. Medle F.

(Opomba uredništva. Pisatelj teh ljubih nam vrstic je mladenič France Medle iz Dolne Stare vasi pri Št. Jerneju. Pisali smo o njem v šteč. 27. lanskega letnika. V Krasniku v Galiciji blizu Kremsa je bil od šrapnela v levo oko zadet. Oko mu je popolnoma izteklo. Na desno pa tudi nič ne vidi tako, da je popolnoma slep. Mladeniča je prav škoda, ker je bil vedno priden in vzoren dečko, je rad prebiral časopise ter neutrudljivo delal doma in na polju. Sedaj je pa revček v zavodu za vojne slepe v Gradcu. Zanimivo je videti njegovo lastnoročno pisavo, s katero je sestavil gornji spis. Če se kdo zanima, lahko si to pisavo ogleda pri uredniku „Dolenjskih Novic.“)

Žrtev za domovino.

Jože Legan, doma iz Sel pri Ajdovcu, dijak novomeške gimnazije, študiral tudi v knez.-škof. zavodih in zopet v Novem mestu, šel v samostan v Brežice, nadaljeval svoje nauke na Kostanjevici pri Gorici ter končno v Kamniku, izstopil v decembru leta 1915 ter prišel takoj k Janezom v Judenburg, je šel s 3. marškompanijo 19. maršbaona na bojišče in je padel letos 30. marca, kot nam poroča praporščak Viktor Pintar, v Rokitnem močvirju tam gor daleč na Rusko-Poljski, zadet v grlo; bil je na mestu mrtev. Tako imam vedno manj in manj tovarišev-znancev, čim dalje traja strašna moritva. — Ta slučaj je eden onih, iz katerih se reži nesramna ironija.

Poročnik Marjetič, na bojišču.

Domače in tuje novice.

God in rojstni dan cesarice. Cesar je odredil, da se morata god cesarice Cite dne 27. aprila in njen rojstni dan dne 9. maja praznovati z oficijelnimi božjimi službami ob udeležbi oblasti. Šole imajo oba dneva prosto.

Na godovni dan naše prejasne cesarice Cite, v petek, 27. t. m., bo v Novem mestu pontifikalna sv. maša ob 9. uri v kapiteljski cerkvi.

Visok obisk v Novem mestu. Pretekli ponedeljek zvečer je prišel v Novo mesto presvitli tržaški škof, g. mons. dr. Andrej Karlin, na povratku iz Podzemlja, kjer je obiskal ljubljanskega g. knezoškofa, ki je bil tam na birmovanju. Ostal je v Novem mestu kot gost mil. gospoda prošta dr. Seb. Elbert-a do torka zvečer. Prevzvišeni si je ogledal tukajšno cesarico Elizabete bolnico. Prijazno se je razgovarjal z vsakim bolnikom. Popoldne pa je obiskal samostan č. oo. frančiškanov, nato pa je presenetil s svojim obiskom g. župana in dež. poslanca Jos. Zure-a v Kandiji, ki je še vedno bolehen. S svojim spremstvom se je oglašil pri č. gg. Usmiljenih bratih in se s Kandije z večernim vlakom vrnil v Ljubljano, kjer je prejšnjo nedeljo posvečeval svoje in ljubljanske gg. bogoslovce in nekaj redovnikov, vseh vkup 33.

Odlikovanja za civilne zasluge. Njegovo Veličanstvo cesar Karol je podelil vojni križec za civilne zasluge II. razreda voditelju okrajnega glavarstva v Rudolfovem, vladnemu svetniku gosp. baronu Viljemu Rechbach. — Vojni križec za civilne zasluge III. razreda okrajnemu tajniku v Rudolfovem, g. Ant. Sproc. — Vojni križec za civilne zasluge IV. razreda uradnemu slugi na okrajnem glavarstvu v Rudolfovem, g. Francu Kos.

Odlikovanje. G. Ferdinand Munich, c. kr. orožn. stražmojster I. razreda, po-

stajevodja na Ratežu, je bil odlikovan s srebrnim zaslužnim križcem s krono na traku hrabrostne svetinje. Vrlemu gospodu odlikovancu naše iskrene čestitke!

Odlikovana sta bila s častnim znakom II. razreda z vojno dekoracijo prečč. gg. Tomaž Klinar in dr. Gregor Žerjav, ki študirata na Dunaju v Avguštejnu teologijo in tam pridno obiskujeta naše rojake po bolnišnicah. Čestitamo!

Poročil se je na Dunaju 21. aprila v župni cerkvi svete Ane v Baumgarten Novomeščan g. Karol Dolénc, stotnik c. kr. strelskega polka št. 11 in sin gosp. R. Dolénca, ravnatelja kmetijske šole v p., z gpđč. Mimi Heinzl, hčerko hišne posestnice, gospe Ane Heinzl na Dunaju. Izkrene čestitke in obilo sreče!

Umrli je v četrtek 12. aprila v vasi Vinici, župnije Šmarjeta, posestnik Jože Zalokar, večkrat previden, v pokojnega cesarja Franca Jožefa starosti 86 let. Rajni je obiskoval deško šolo v Novem mestu ter je potem služboval v staroznanih in uglednih trgovinah pri Pollaku, Surcu in Ogorentzu. Ko je bil 24 let star, je prevzel domačijo, na kateri je vzgledno gospodaril do svoje visoke starosti. Neki njegov prijatelj mu je izračunal povodom njegove 80 letnice, koliko let, mesecev, tednov, dni, ur, minut, sekund in trenutkov je preživel. In sedaj se je pa račun izpopolnil do njegove smrti. Pokojni Zalokar je živel: 86 let in 7 dni; ali pa: 1032 mesecev, 4472 tednov, 31.397 dni, 753.528 ur, 45.211.680 minut, 2.712.700.800 sekund in 162.762.048.000 trenutkov. Zares, velike številke in dolgo, a vendar hitro minljivo življenje! Naj vživa vrl, krščanski mož rajsko, večno življenje!

Umrla je v New Yorku gospa Sakser rojena Brajer, soproga izdajatelja „Glas Naroda“ g. Fr. Sakserja. Rodbina je še v Novem mestu in okolici dobro znana iz časov njenega bivanja tukaj.

Belokranjski - vestnik. -

Iz Suhora. Po dolgih letih je prišla zopet Belokrajina na vrsto za podelitev sv. birme. Dan 19. aprila je bil določen za našo župnijo, ki je postal vključ v bridkemu vojnemu času dan veselja za nas, posebno za birmance. Presvitli g. knezoškof se je pripeljal iz Semiča čez Lužo v sredo okrog 5. ure popoldne. Pred cerkvijo je bil mičen sprejem. Tu je bila zbrana šolska mladina z učiteljstvom, občinski odbor z županom, obe Marijini družbi s svojima zastavama in tretji red. Najprvo Presvitlega nagovori preč. g. župnik, nato predstavi g. župana z odborniki, na kar ta v prav lepih besedah pozdravi presvitlega vladiko. Nato predstavi preč. gosp. župnik učiteljstvo, na kar mu učenka iz III. razreda Nežika Pavlovčič v imenu skupne šolske mladine prav lepo, neustraseno deklamira.

Pozdrav Presvitlemu!

Pozdravljen mi presvitli vladika! Ljubezen božjo kličeš mi v spomine. Zato pozdravljam Te iz dna srca v imenu skupne, tukajšnje mladine.

Velika skrb za nas Te je prignala, da zdaj obiščeš nas ovčice svoje, da nas potrdiš za bodoče boje, da milost božja v nas bi zmagovala.

Zares, življenje naše ni igrača, trpljenje čaka nas in boj strašan.

Naj sveta birma nam bo v močni bran, da v greh ne zvabi nas peklenska kača.

Naj milost sv. Duh čez nas razlije na Tvoj goreči, nadpastirski klic, do bomo prosti grehov, hudobije dosegli čast izvoljenih ovčic! —

Zložil Fr. Gervazij.

Nato podari učenka g. knezoškofu lep šopek svežih cvetlic.

Za tem predstavi mladeniško in dekliško Marijino družbo ter tretji red, na kar ga pa zopet načelnik Ant. Govednik

lepo nagovori, nato pa še načelnica Marija Tajčman v prav lepih besedah pogumno nagovori prevzvišenega gosp. knezoškofa v imenu Marijine družbe. Po končani častitvi sv. Rešnjega Telesa je šolska mladina šla paroma v šolo. Presviti je takoj prisostvoval izpraševanju in sicer najprvo v III. razredu. Učenci so lepo, glasno in gladko odgovarjali. Niso se ustrašili, dasiravno je bilo mnogo poslušalcev. Pa tudi malčki I. razreda so se pokazali pogumne. Dobro so znali in lepo odgovarjali, da je bilo veselje. Prevzvišeni g. knezoškof se je jako pohvalno izrazil o g. župniku in šolski mladini. Vsi učenci vseh treh razredov so bili obdarovani od Prevzvišenega s krasnimi podobnicami. Pripomniti je, da je bila šola lepo okrašena, kakor tudi posamezni razredi. — Drugi dan je bilo sv. opravilo po običajnem redu. V pridigi je Prevzvišeni izrazil svojo zadovoljnost, ker se lanski roparski napad na g. župnika ni posrečil. — Birmancev je bilo okrog 200. Med potjo na Radovico se je Presviti oglašil tudi v Bušnji vasi pri sestri navzočega kanonika Žlogarja, kjer je ob svojem prvem birmovanju njenega, takrat bolnega sina Ivana birmoval. Ta se nahaja zdaj na kraški bojni črti in je bil uprav par dni prej odlikovan. — Prijaznost Presvitlega je vse očarala. Bog ga spremlja na njegovih potih!

Suhor: Kakor poroča s soške fronte naš rojak, je bil odlikovan topničar Ivan Kraševac iz Bušnje vasi z vojnim križcem na traku hrabrostne svetinje. Njegov oče in brat sta tudi v vojski. Omenjeni je nečak našega rojaka kanonika Žlogarja.

Šmarnice.

Ker letos ne izidejo nove Šmarnice, priporočamo kot zelo praktične: „**Lurški prizori**“, na svetlo dal kanonik Anton Žlogar. Izvod 2 kroni, po pošti 20 vin. več. Prodaja jih knjigarna J. Krajec nasl. Novo mesto.

Gospodarstvo.

Prevzemne cene za fižol letošnjega pridelka. Dosedanje prevzemne cene za fižol so bile v razmerju k drugim pridelkom veliko prenizke, zlasti v razmerju z žitom in graham. Posledica tega je bila, da so lansko leto kmetovalci na Kranjskem veliko manj fižola sadili, kakor običajno. C. kr. kmetijska družba je že lani zahtevala pravično ureditev prevzemnih cen za fižol, toda brez uspeha. V pričetku t. l. je kmetijska družba predložila obširno spomenico o tej zadevi na ces. kr. urad za ljudsko prehrano, ki je vsled tega ravno odgovoril in sporočil, da prihodnje dni izide naredba, ki določi začasno nove prevzemne cene za nekatere vrste stročnatih sadežev, in sicer za fižol in grah letošnjega pridelka na 80 K za 100 kg. S to ceno je kmetovalec kolikortoliko ustrezno in zato se nujno pozovejo, letos po možnosti veliko fižola nasaditi. — C. kr. kmetijska družba kranjska v Ljubljani.

Amonijev sulfat je izborno učinkujoče dušičnato umetno gnojilo za krompir. — Krompir zahteva zelo gnojno njivo, toda sveži hlevski gnoj mu ne prija, ker povzroča na krompirju razne bolezni in zlasti gnilobo. V sedanjih razmerah se seveda ni ogniti gnojenju krompirja s svežim hlevskim gnojem in tisti, ki ima tega premalo ali sploh nič, naj krompirju gnoji z amonijevim sulfatom. 100 kg amonijevega sulfata na hektar poviša pridelek krompirja za dobrih 25 stotov, 200 kg pa za dobrih 50 stotov. Na hektar je torej vzeti 100 do 200 kg, ali na ar 2 do 4 kg, oziroma na štirjaški meter 20 do 40 dkg tega gnojila. Amonijev sulfat se raztrese na razorano njivo, ki ga je potem z brano podvleči. S tem gnojilom se pa lahko krompirju gnoji tudi še po saditvi in celo potem, ko je krompir ozelenel, če se po vrhu potrese in z grabljami zavleče. Kmetijsko ministrstvo je za-

radi večjega pridelka krompirja naknadno in izjemno dodelilo za Kranjsko deželo še tri vagone amonijevega sulfata, ki utegnejo priti v kakih desetih dneh v Ljubljano. Naročila na amonijev sulfat sprejema c. kr. kmetijska družba kranjska v Ljubljani. Prav posebno koristno je krompirju gnojiti še z žveplenokislím kalijem ali z žveplenokislo kalijevo magnezijo, katera gnojila se tudi dobe pri imenovani družbi. Naročila se izvršujejo po vrsti priglasov, kolikor časa je kaj zaloge in imajo seveda družbeni udje prednost. — C. kr. kmetijska družba kranjska v Ljubljani.

Kakšno zimo smo imeli letos v Belikrajini, zlasti v adleški župniji.

J. Šašelj.

Ker sem popisal v „Dol. Novicah“, kakšno leto in sušo smo imeli lani v Belikrajini, morda ne bo odveč, če opišem tudi letošnjo zimo, ki je bila za nas tudi nekaj izrednega. Omenil sem bil že v svojih spisih, da pade nekatera leta v Belikrajini dosti več snega, kakor drugod po Kranjskem. In to se je zgodilo zopet letos. Začnem z mesecem decembrom, četudi ne spada sicer astronomično ves k zimi, pa se vendar navadno prišteva k zimskim mesecem. V tem mesecu smo imeli prav grdo in neugodno vreme, ker je deževalo skoraj ves mesec, razun zadnjega tedna, t. j. od Božiča do novega leta. Druge dni pa je skoraj vsaki dan deževalo, po noči, ali po dnevu in včasih kar lilo, parkrat pa tudi snežilo. Bilo je samo blato in voda, da ljudje niso mogli ne delati, ne voziti. Druge dni pa je bila zopet ali megla, ali pa oblačno, solnce pa skoraj nismo videli. Bil je res to mesec „gruden“ — malo vljuden“, kakor pravi belokranjski pregovor. Vendar pa je bilo pri vsem tem prav neugodnem vremenu le toplo, tako, da so cvetele nekatere cvetlice, kakor: marjetice, trobentice in teloh. Zelenel je tudi kovačnik. Okoli Božiča so hodila tudi deca clo bosa. V januarju pa smo imeli prve štiri dni nenavadno lepo vreme, solnčne, gorke, prav spomladanske dni. Ljudje so gnoj vozili, nekateri orali, kolje sekali in drva vozili. Tudi živina je bila še na paši kakor preje vso jesen, kar je bilo ljudem v veliko korist, ker se je vsaj nekaj krme prihranilo, katere posebno letos močno primanjkuje.

Ker so otroci vso jesen in do 5. januarja hodili na pašo, bil je tudi šolski obisk prav nepovoljen. Otrok je v šoli navadno veliko manjkalo. Še-le potem, ko je sneg zapal in je paša nehala, začeli so hoditi v šolo nekoliko redneje.

Kako toplo je bilo te dni, kaže tudi to, da je imelo v tem času nekatero rano sadje že precej napeto popje, kakor: rane slive, črešnje, tudi leskovina. Onostran Kulpe na Hrvaškem pa so pravili, da je zelenela nekoliko že neka rana sliva. Pri nas pa smo opazili na bezgu, da je začel tudi že nekoliko odganjati list. V noči od 5. do 6. pa je zapal sneg in smo imeli potem prav grdo in neugodno vreme celi mesec. Do 21. je prav obilo deževalo skoraj vsaki dan, ali pa je snežilo. Zadnje tretjino od 21. nadalje pa smo imeli precej hudo zimo in obilo snega, ker je skoraj zmirom snežilo, po noči, ali po dnevu. Snega smo imeli čez pol metra visoko. Zato ni bilo od 26. jan. do 1. februarja poštnega sela iz Črnomlja k nam s pošto, ker ni bilo mogoče hoditi. Tudi šolska deca niso mogla hoditi v šolo. Prihajalo jih je v šolo samo kakih deset. Zatorej ni bilo od 30. jan. do 3. febr. šole zaradi velikega snega in hude zime, posebno še, ker so otroci slabo oblečeni, večinoma le letno, in slabo obuti. Mesec februar pa je bil izredno mrzel. Imeli smo zimo, kakoršne v tem mesecu, ko imamo pri nas navadno že spomladansko vreme, nikdo ne pomni. Najmrzlejši dan je bil 10. febr. Toplomer je kazal zjutraj ob 7. uri 20 C, a popoldne ob 2. uri 10 C, kar je pri nas prav izredno. Imeli smo

sicer pri nas še hujšo zimo, toda meseca januarja, in sicer leta 1893., ko je bila Kulpa ves mesec premrzljena in je kazal toplomer 14. — 24 C zime.

Razun hude zime pa smo imeli tudi prav obilo snega, do enega metra, po hribih nad Črnomljem in Semičem pa, kakor je bilo slišati, celo eden in pol metra. Kar pa ni čudno, vsaj je snežilo dobrih 14 dni skupaj, t. j. zadnji teden januarja in prvi teden februarja.

(Dalje sledi.)

Magdalena.

V bolnici spisal enoletni prostovoljec Anton Podbevšek.

Bila je žena, v njenem imenu kesanje in bolečina. V prvem letu, v prvi noči in ko je slavček prvič zažvrgolel, je rodila prvega sina. V drugem letu, v drugi noči in ko je slavček v drugič zažvrgolel, drugega sina itd. Rodila je deset sinov, vsi kakor maki na polju, močni in zdravi, kakor hrasti v gori. Tedaj pa so se nekega dne krvavo zasolžile vse grede rož v materinem vrtu, mrknilo je solnce in govorili so po deželi, da je prišel v njo stoglavi zmaj in hoče vsa bitja pomoriti, ki gredo z zarjo na ustnahr čez trnjevo pot življenja. Ko pa je mati zaslišala to črno vest, jo je zbolelo v srcu, kakor da jo je prebodlo sedem ostrih mečev. In kralj te dežele je nabiral vojake, stare in mlade, bolne in zdrave, kruljave in hrome, gluhe in slepe, da bi premagal stoglavega zmaja. Mati pa je hotela, da bi prišel in pomoril njo in sine, ko bi stali v njenem krogu. Ker tuje ji je bilo, ustavljati se sili in zdelo se ji je sladko umreti, zroč beli ženi v obraz. Bala pa se je tudi tujine.

Toda, kakor druge matere, je morala dati tudi ona kralju deset svojih sinov. Ko je odhajal prvi najstarejši, je zaplakala, kakor volkulja in se mu vrgla na prsi. Sin pa se ji je strgal iz objema in pustil v njenih drhtečih rokah svetlo rožo. V noči pa, ko je odhajal in je mati stala na pragu, je videla, da se je dvignil iz teme galeb, bel kakor volna in letel pred njim. Sin je vriskal, materi pa je bil vsak njegov vrisk, kakor bodeč trn. Stala je na pragu, dokler ji ni izginil izpred oči, potem pa je šla solzeča se v hišo in dala v lonček sinovo rožo. Kmalu je odhajal tudi drugi sin. Tudi temu se je vrgla na prsi, poljubovala ga in se tresla neznane strahu, sin pa se ji je strgal iz objema in kakor prvi sin, ji pustil tudi on svetlo rožo. In zopet se je dvignil v noči, ko je vriskajoč šel čez vas in so se mu pridružili tovariši, iz teme galeb, bel kakor volna in letel pred njim. Mati je drgetala boli, že se je delal dan, šla je ihteča v hišo in tudi drugega sina rožo dala v lonček. Tako je po vrsti odšlo vseh deset sinov in ostala je sama z očetom njih. Živela je v vednih bolečinah zanje, zalivala svetle rože in sanjala o sinih in galebih. Zrak na obzorju pa se je rdečil in mati je dan na dan slišala o krvavem boju in še bolj ji je trepetalo bedno srce, da je že bila bolj mrtva, kakor živa.

Nekega dne pa je začela temneti prva roža v njenem lončku, dokler se ni posušila. In na večer v mraku je zaslišala v zraku šum, ozrla se je kvišku in zagledala nič več belega, temveč črnega galeba s krvavimi progami čez glavo in telo in razmršenimi perutnicami. Tedaj pa se ji je zavrtelo pred očmi in padla je nezavestna na tla. In komaj se je zavedla in se z dnevi potolažila, že je začela bledeti druga roža in mati drgetati vnovič v zli slutnji. V mraku je šla na vrt zalivati rožne grede, pogled pa ji je vedno hitel na okno njene izbe, kjer je stalo v vrsti deset lončkov s sinovimi rožami. Tudi druga roža je bila že močno otemnela. In ko jo je gledala, se je prestrašena zganičila. Kakor v nezvesti se je ozrla kvišku, zavpila kakor ranjena košuta in se zgrudila onemogla. V zraku je plaval črn galeb, krvavi curki so mu bili čez glavo

in veslal je tiho, skoro neslišno. Mati je vedela, da sta ji ugasnila že dva sina. Zgubila pa jih je že osem in zguba vsakega je bila, kakor nov meč v njeno, od boli že skoro otopelo srce. Prejokala je dneve in noči pri spominih nanje, vedela pa ni, da se joče z njo še desetero plamenov v vasi, desetero vrčev, napolnjenih z oljem, ki so se razbili, desetero ljubih njenih sinov, vitkih kakor topoli, črnolasih in z očmi, kakor biseri.

Nekega dne v noč pa je odšel tudi oče. Kakor levinja se ga je oklenila in ga ni hotela spustiti iz svojega obupnega objema. Mož njen, ki ga je ženina tuga globoko bolela in je na tihem plakal, kakor lev za svojimi mladiči, se ji je strgal, posadil jo v izbi na stol in kakor sinovi, ji tudi on pustil svetlo rožo. Šel je po cesti, kakor betežen starec in ko je planila k oknu in klicala njegovo ime, je bil že daleč in le galeb, bel kakor volna, jo je potolažil. Vendar, ko je tako zrla za njim in strmela v obzorje, kjer so se podili oblaki nekam v iztočno stran, so se ji odprle stare rane in obmolnila je še-le, ko so ji krvave solze izplakale oči, jo objela temna noč in od kesa ostala v njenem srcu brezprimerna bolečina. Mati še vedno upa, ne vidi črnih gred v svojem vrtu, ne desetero črnih, usahljlih rož v lončkih in desetero črnih galeb, ki so zginili za obzorjem. Zanje, oslepelo živi samo še enajsta roža in enajsti galeb, ki se še ni povrnil iz noči in daljave.

Kupi se dobro ohranjen koleselj oziroma majhna kočijca. — Priglasi na upravništvo „Dol. Novic“.

Zahvala.

Za vsestransko izraženo sožalje povodom smrti naše preblage matere oziroma tašče in stare matere, izrekamo tem potom vsem prijateljem in znancem, osobito pa prečastiti duhovščini, p. n. uradništvu ter učitelstvu dekliske šole, najtoplejšo zahvalo.

Rodbini Clarici-Mušič.

KANDIJA, dne 24. aprila 1917.

Lep in dobro ohranjen železni štedilnik

za prenesti, je na prodaj v hiši štef. 12 v Novem mestu.

Lekarna J. BERGMANN

— RUDOLFOVO —

kupuje vsa zdravilna zelišča, kakor: melisa, žajbelj, pelin, gomilice, preslico, ajbiš i. t. d. po najvišji ceni. 15-0-1

Izšla je koračnica za klavir

Živel naš pešpolk „CESARJEVIČ“

zložila Ervina Ropas. — Dobiva se v knjigarnah J. Krajec nasl. in Urban Horvat v Novem mestu in pri skladateljici v Kandiji pri Rudolfovom za ceno 2-50 K, po pošti 25 vinarjev več. 12-3-2

Kostanjev les

od enega metra dolgosti, 10 cm debelosti naprej, klan ali v deblih, vsake debelosti, kupi po najvišji ceni trvdka:

J. POGAČNIK Ljubljana, Marije Terezije cesta 13.

Tisk J. Krajec nasl.